

פרשת ויקהל

מחודש

ע"י שמירת שבת נמחלין הפגמים שפגמו בכל התורה

וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֱלֹהֵי הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לַעֲשׂוֹת אִתְּכֶם: (לה, ט)

אלה הדברים וגו'. לריך לדעת לומר אלה הדברים, ובמסכת שבת (סז:) דרש מכאן רבי ט"ל מלאכות, כמנין אלה – ל"ו, דברים ב', הדברים ג', הרי ט"ל, וזה דרך דרש: עוד לריך לדעת למה הולכך לומר לעשות אותם, ולא הספיק לומר אשר צוה ה'. ועוד כיון שלא אמר במורה זו אלא ענין שבת, איך יולדק לאמר עליו תעשו:

אכן יתבאר על פי דבריהם ז"ל (הריוות ט). שאמרו בפסוק (במדבר טו כג) וְכִי תִשָּׁגוּ וּגו', שכל המודה בעבודה זרה ככופר בכל התורה. ומעתה הגה לריךין כל ישראל לתקן כל תרי"ג מלות אשר פגמו בכל, ודבר זה הוא רחוק מגדר ההשגה, אשר על כן צאה מלות ה' להם שיזהרו במלות שבת, ואמרו רבותינו ז"ל (שמו"ר כה יב) 'שקול שבת כנגד כל התורה', וצוה יתקנו פגם שפגמו בכל התורה. והוא מאמר משה כאן **אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם**, פירוש לשון תיקון, וצוה יתקנו פגמיהם של בני ישראל, ומה הם הדברים, **יששת ימים וגו' וביום השביעי וגו'.**

ובזה יתישז מה שקשה עוד, למה חזר עוד לכוות על השבת אחר שכבר כוה פעמים, ועוד למה כוה עליו סמוך למלות מעשה המשכן. ולדברינו יבא על נכון, כי ילו ה' על תיקון העבר כדי שיהיו מוכשרים לשכון בתוכם, ובמלות שבת שקולה ככל התורה היא תקנת עבודה זרה, לאומר (ישעי' לו ט) **אֲשֶׁרִי אֲנוֹשׁ יַעֲשֶׂה זֹאת, ודרשו ז"ל (שבת קיח): 'כל השומר שבת כהלכתו אפילו עובד עבודה זרה (כדור) אנוש מוחלין לו'.**

שמירת שבת הוא כאילו עשה את השבת

עוד יתבאר על פי דבריהם ז"ל (מכילתא פ' תשא) רבי אלעזר בר פרטא לומר מנין שכל המשמר שבת מעלין עליו כאילו עשאו דכתיב (לעיל לא טז) וְשָׁמְרוּ וּגו' לַעֲשׂוֹת אֶת הַשְּׁבִעַת ע"כ. והנה בפרשת כי תשא (סז) פירשנו לרכים רבים לאומר לַעֲשׂוֹת אֶת הַשְּׁבִעַת, ודרשה זו זה מקומה, והוא לומר **אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם**, פירוש הדברים עמנו שהם שבתות, אחס עושים אותם, והבן:

עוד יראה לומר, כי הגם כי מלות שבת היא שמירה מהמלאכות ושבתיה, ואין כאן מעשה ליטול עליה שכר, אלה **הדברים אשר צוה ה' שיהיו בגדר מעשה ליטול עליהם שכר**, ועיין מה שכתבנו בפרשת כי תשא (סז) טעם לזה. ודקדק לומר **אלה**, לשלול הדוגמא שישנו בבחינת שמירה לזכר, אינו בבחינת המעשה ליטול עליו שכר:

פניני וחידושי אור החיים הק'

משה הקהל את כולם כדי שלא ייראו מפניו

וַיִּקְהַל מֹשֶׁה וּגו' (לה, ט). צריך לדעת טעם שהוצרך לומר **ויקהל**, אחר שהוא דבר הרגיל בכל עת אשר יצוה דבר ה', ונראה כי לצד שראו כי קרן עור פניו ויראו מגשת אליו (לעיל לז ט), לזה הוצרך להקהיל את כולן לבל ימנעו קצת מהמורא, וזה שדקדק לומר **את כל עדת:**

הפרדה בין גברים לנשים

את כל עדת בני ישראל (לה ט). ובספר הזהר (ח"ב קטו): אמרו שהקהיל האנשים להפרידם מהנקבות, לצד שהיה השטן מצוי בינם, לבל יזיקם חס ושלום, ע"כ. ומן הסתם לא יכחיש שלא נזדמנו הנשים לשמוע דבר ה', ובפרט להביא נדבת המשכן, וכן הוא אומר (פס' כג) 'ויבואו האנשים על הנשים', אלא יכוין לומר כי הקהיל האנשים בפני עצמן והנשים בפני עצמן, ולא באו יחד ולא עמדו במסיבה אחת. והכתוב רמז הדברים בייחוד תיבת בני, שלא היה צריך לומר אלא 'את כל עדת ישראל':

זריזות בנדבה

וַיִּצְאוּ כָל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (לה, ט). פירוש שיצאו כולם כאחד בזריזות להביא, ולא היה בהם אחד שנתעכב מחבירו:

יש אדם שהוא נדיב לב בעצם

כל נדיב לב (לה כג). ודקדק לומר **נדיב לב**, דע כי יש הפרש בין **ידבנו לבו לנדיב לב**, כי ידבנו לבו יאמר על כל אשר יתנדב מלבו, ויש שידבנו הרבה ויש שידבנו מועט, אבל נדיב לב יאמר על לב נדיב:

פרשת המשכן חביבה

וַיַּעַשׂ וּגו' (לו, יא). טעם אשר החזיר הכתוב כל הפרטים ולא הספיק לומר 'ויעש כאשר צוה ה' את משה', על דרך אומרם ז"ל (ב"ר ס ח) בכפל פרשת אליעזר עבד אברהם, כי מתוך שחביבה עליו כתבה שתי פעמים, וכמו כן גילה הכתוב בענין מעשה המשכן כי חביב עליו, ולזה נכתב שתי פעמים:

ועל פי המדרש (ילק"ט כמז תח) שאמרו כי אמר הקדוש ברוך הוא למשה הקהל קהילות ודרוש לפניהם דברים כדי שילמדו ממך לדורות הבאים להקהיל קהילות ככל שבת וכו', יתבאר הכתוב על נכון, ויקהל משה וגו' ויאמר אליהם **אלה הדברים**, פירוש הקהלת העדה ודרשת התורה, **צוה ה' לעשות אותם:**

או ירמוז לאומרם לעשות אותם על בני ישראל, כי באמלעות הדברים מתכפרים כל עונותם, כמאמר רבי ישמעאל (סס) (מדרש משלי י ט) ולאמר ר' ישמעאל בוא וראה כמה קשה יום הדין וכו', שצשעה שחכם יושב ודורש אני מוחל ומכפר עונותיהם של ישראל:

שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָּךְ קָדֵשׁ שַׁבַּת שַׁבְתּוֹן לַיְיָ כָּל הָעֲשָׂה בּוֹ מְלָאכָה יוֹמָת:
(לה, ב)

עוד ירמוז כי לא יקומו שעה ימים במלאכתם אשר הכינס ה' לעשות, אלא אם יום השביעי יהיה לכם קדש, אבל אם לא ישמרו שבת, לא יהיו הששת ימים, כי שבת הוא נפש קיום העולם, וכמו שהקדמנו בפרשת בראשית בפירוש פסוק ו) ג ויכל וגו' ביום השביעי יעוין סם:

המקדש את יום השבת - מלאכתו נעשית בששת ימים

ששית ימים תעשה. טעם זכרון עשיית מלאכה בימי החול. אולי שיכוין לומר שאם יהיה יום שביעי קודש, תעשה המלאכה הנכונה כך בשבת ימים:

שבת הוא נפש קיום העולם

מעשה עם מחשבה, אז פועלת המצוה את פעולתה

יָחֹה מֵאֲתָתְכֶם תְּרוּמָה לַיְיָ כָּל נְדִיב לְבוֹ יְבִיאֶה אֶת תְּרוּמָת יְיָ זֶהָב וְכֶסֶף וְנְחֹשֶׁת: (לה, ה)

פירוש יציא לזחינה הנעלמת עם תרומת ה', וציאר הכתוב מי הוא אשר יביאה, ואמר כל נדיב לבו, פירוש העושה דבר מנשיאות הלב אשר ידבנו לכל התנועות הרוחניות השוכן בלב, בחשק הדבר יפעיל במושכל נעלם. אבל אם יציא התרומה בלא נדיבות לב, חיו זה פועל במושכל:

יביאה את תרומת ה'. פסוק זה מראה באלצבע כי לבד המורגש יש המושכל, והוא מאמרם ז"ל (זוהר ח"ב קמ"ח) כי מעשה התרומה מושכל היא זחינת השכינה, כי לה יקרא תרומת ה', ועל ידי מעשה התרומה יפעיל זה דבר טוב ויחבר אוהל כל ימות, ועיקר הרצון במעשה הוא המושכל. והוא אומר **יביאה,**

ב' דרגות בנדבת הלב

יביאו כל איש אשר נשאו לבו וכל אשר נדבה רוחו אתו הביאו את תרומת יי למלאכת אהל מועד וכל עבדתו וכלבגדי הקדש: (לה, ו)

חשיבות. וכנגד השני אמר וכל אשר נדבה רוחו ולא אמר איש, כי אינו חשוב בערך הראשון: **במוצא** דבר אהה יודע כי לא היו בכל המתנדבים אלא שתי הדרגות, ושתיהן לשבח שדבנו בלבם ולא עשו הדבר בחסרון רצון הלב, אלא שאחד גדול מחברו. ולזה דקדק לומר **יביאו את תרומת ה'**, לרמוז לזחינה הנעלמת שרמז באומרו (פס' ה) **יביאה את תרומת יי,** וכמו שפירשנו סם שיכוין אל המושכל, ודבר זה עקרו בנדבת הלב, והנה הוא:

יביאו כל איש אשר נשאו וגו'. פירוש אומר **נשאו לבו ונדבה וגו',** דע כי יש שתי הדרגות במתנדבים, הא' הוא המתנדב בראון נפש כפי יכולתו וערך ממונו, ולזה יקרא **נדבה רוחו,** לשלול שאינו עושה הדבר כמו לער בנפשו, והב' הוא המתנדב יותר מיכולתו מגודל טוביות לבו, ולזה יקרא **נשאו לבו,** פירוש שהלב מנשאהו ומעריכו בערך עשיר יותר ממנה שהוא, לתת דבר יקר. ולזה אמר כי בשראל נמלאו שני סוגים הנזכרים, ופתח במעולה שבניהם ואמר **כל איש אשר נשאו לבו,** ודקדק לומר תיבת **איש** לשון

כל מה שהביאו נכנס למלאכת המשכן

והמלאכה היתה דים לכל המלאכה לעשות אתה והותר: (ז, א)

כי לכל שהביאו ישראל יותר משיעור הכריך, חס ה' לכבוד כל איש שטרחו והביאו, ונכנס כל המוצא בית ה' במלאכת המשכן. וזה שיעור הכתוב, **והמלאכה אשר לוה ה' לעשות במשכן,** הספיקה להכנס בחוכה **כל המלאכה שעשו בני ישראל** הגם שהותר, פירוש שהיה יותר מהכריך, הספיק המקבל לקבל יותר משיעורו על ידי נס. או על זה הדרך **והמלאכה שהביאו היתה דים,** לא חסר ולא יותר, הגם שהיתה יותר כפי האמת, והוא אומר **והותר** כי נעשה נס ולא הותר:

דים וגו' והותר. הם שני דברים הפכיים, אם **דים** אינו הותר ואם הותר אינו **דים,** וכאן אין מקום לומר לא זו אף זו, לכל שבניהם סוג אחד וזחינה אחת, ואין דרך לעשות סוג אחד שני סוגים, כי יש בנשמע הכחשה. ועוד לא היה כריך לומר **דים,** אלא והמלאכה היתה הותר לכל המלאכה. ועוד כל הכתוב מיותר, שהרי אמר למעלה (פס' ה) **מרכיבים העם להביא מדי העבודה למלאכה,** ופשיטא שלא אמרו כן עד ששערו, ומה אורך עוד לומר **והמלאכה וגו':**
ואולי שישמיענו הכתוב חזית בני ישראל בעיני המקום,

פרשת פקודי

פניני וחידושי אור החיים הק'

המנין במשכן אינו מוזיק, רק מוסיף ברכה

אֵלֶּה פְּקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן (לח, כא). עוד ירצה על דרך אומרם ז"ל (תענית ט) 'אין ברכה שורה לא בדבר הספור ולא בדבר המנוי', וכאן אמר אלה פקודי, פירוש לאלה יש מנין ואין הקפדה, כי מנין זה אדרבא מניינו תביא הברכה, כי כל פרט שירבה במספר תגדיל הזכות ותסובב הברכה למרבה. והטעם, להיותו של המשכן:

חלק משה במלאכת המשכן

כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֶת מֹשֶׁה: (לט, ב). טעם אומרו כן בכל פרט ופרט, על פי מה שכתבנו בפרשת תצוה (לעיל כו ט) כי חלק ה' למשה חלק בכל מלאכות ועבודות הנעשות במשכן, כי חלקו במעשה הוא המצוה אשר יצוה ה' הדבר על ידו. לזה מזכירו בכל פרט ופרט, שהגם שאינו עושה, הרי הוא מצוה לעשות:

עוד ירצה שהיו אומרים בשעת המלאכה, הרי אנו עושים דבר זה כאשר צוה ה' את משה:

נדבת ומלאכת המשכן שקולה כקיום כל התורה כולה

וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֶת מֹשֶׁה בֶּן עֲשׂוֹ: (לט, לב). טעם אומרו כן עשו ולא הספיק במאמר ויעשו, אולי כי העלה עליהם הכתוב שקיימו כל מה שצוה ה' את משה בתורה. וזה שיעור הכתוב ויעשו בני ישראל ככל וגו' האמור בענין, ובזה העריכם הכתוב כאילו ככל אשר צוה ה' את משה, ככל התורה כן עשו, ובזה נשרף ונפזר אפרו של חטא העגל:

הזכורות עבודת המשכן, לזה אמר סמוך לדבר עבודת הלויים, פירוש עבודה זו אינה אלא ללויים, וכאן כלל כל שצט לוי בין הכהנים בין הלויים, כי גם הכהנים יקראו לויים, לכתוב (דברים כו ט) וְהַפְּקִיִּים הַלְוִיִּים:

ואומרו ביד איתמר וגו', פירוש לא מיבעיא עבודות המעולות של הכהנים, ולא מיבעיא עבודות הלויים המעולות של בני קהת ובני גרשון, אלא אפילו עבודה הקלה של הלויים ביד איתמר, שהם הקרשים והאלונים, הדבר במקומו עומד. ומזה אתה למד כי לא נמחק עון העגל מחק שאין ראשון ניכר, והעד הנאמן וציוס פקדי וגו' (לעיל לב לד):

קיום המשכן הוא רק ע"י התורה

עוד ירמוז באומרו פקודי המשכן, לשון מינוי, על דרך אומרו (במדבר ד טז) ופקדתו חלעזר, שהוא לשון מינוי על הדבר, והודיע הכתוב כל מינוי המשכן, מהם ממונים על המשכן עצמו להתקיים או להתבטל חס ושלום, ומהם על עבודתו, ומהם על עובדיו, ומהם על מלאכתו:

והתחיל במינוי קיום המשכן, ואמר משכן העדות, פירוש פקודת המשכן הוא העדות, שהוא התורה, כי כל זמן שישראל עוסקים בתורה ומקיימים מצותיה יתקיים המשכן, וזולת זה אין משכן, והוא אומרים ז"ל (במדבר יב יד) בפסוק (תהלים עח ט) אֶהְלֵךְ שָׁכֵן

אלה פקודי המשכן משכן העדת אשר פקד על פי משה עבדת הלויים ביד איתמר בן אהרן הכהן: (לח, כא)

מנין זו מיוחדת, שהיא בשביל המשכן

אלה פקודי וגו'. אומרו אלה לפסול כל מנינים שבעולם, כי כל מה שימנה אדם מקנינים המדומים אין מניינו מנין, וקמו מורה עליו 'מה אתה מונה' (במדבר כב ח), אבל מנין זה עומד לעולם. והטעם להיות מנין המשכן המופלא, אשר שכן עם אלהי עולם ה':

עוד ירצה על דרך אומרם ז"ל (תענית ט) 'אין ברכה שורה לא בדבר הספור ולא בדבר המנוי', וכאן אמר אלה פקודי פירוש לאלה יש מנין ואין הקפדה, כי מנין זה אדרבא מניינו תביא הברכה, כי כל פרט שירבה במספר תגדיל הזכות ותסובב הברכה למרבה. והטעם להיותו של המשכן:

כל פרטי נדבת המשכן היה נגד פרטי עון העגל

עוד ירמוז באומרו אלה, על דרך אומרם ז"ל (ויק"ר פא ה) 'אם עשית חבילות וכו' עשה כנגדן חבילות של ממות', כי רכין האדם לתקן החטא בדוגמא. והנה ישראל חטאו ואמרו יִלְהִיךְ (לעיל לב ז), לזה צוה אלה זאת בזחינת הזכות לכפרת עון זה. ותמלא כי אמרו (שמו"ר נא ז) העדות, שעדות הוא להם שנתכפר עון העגל. וכשהדקדק תמלא כי כל פרטי עון העגל צא כנגדן במשכן. הם נתאוו תאוה יִלְהִיךְ אֲשֶׁר יִלְכוּ לפנים (לעיל לב א), הגה הנם הכינו מקום לה' אלהים אמת להיות לפנים. הם צנו מזבח והעלו עולות (שם פס' ה-ו), הגה הנם הכינו מזבח להעלות עולות ושלמים לה'. הם נתגו זהבם (שם פס' ג), הגה הנם נתנו זהבם וכספם וכל כלי חמדתם לה'. הם פרקו נזמיהם (שם), הגה הנם הביאו האנשים על הגשים, לא נזם לצד אלא כל עדים מעליהם וכל כלי חמדה, וכמו שפירשנו בפרשת ויקהל (לעיל לה כב). הם עשו ממונים עליו לעשותו (לכ א), הגה הנם פקדו בצלאל לעשות וכו' (לה לב). [הם] אמרו אלה אלהיך, הגה אלה פקודי לכפרה:

המשכן היה כפרה על מעשה העגל, ומ"מ נשאר רושם

עוד ירצה על דרך אומרם ז"ל (שמו"ר נא ח) שהמשכן היה כפרה על מעשה העגל, עוד אמרו בחולין (ה) כי שקולה עבודה זרה ככל התורה כולה. והוא אומרו אלה פקודי, פירוש על דרך שתרגם אונקלוס יִלְהֵ הַמַּלְאָה (ויקרא כו לה) 'אלין פקודיא', המלות שתלויים במשכן, משכן העדות אשר פוקד וגו', פירוש כל המלות שצחורה שנלטווה משה כולם ישנם במלות המשכן, ובזה יכפר המשכן על העגל ששקול כנגד כל התורה: ואולי שנתכוון לרמוז הענין בחשבון פקודי המשכן שעולה תרי"ה, והם תרי"ג מלות ושני הלוחות, ומעתה אלה תשכחנה כי נתקן בפקודי המשכן:

ואומרו עבודת הלויים, צא לשמור את הדבר, לצל תאמר כיון שנתכפר עון העגל אשר הוא יסובב הסרת עבודה מהזכורות כמאמרם ז"ל (במדבר ג ה), אם כן תחזור העטרה ליושנה ויעבדו

בְּאֶדְסָם, וְכִי בָאֵדְסָם שָׁכַן אֶהְלֹךְ, אֲלֹכָה בְּאֶמְצָעוֹת אֲדָם, אֲסִם יִכְיֵנוּ לְבָס לְלִמּוּד תּוֹרָה וְלִקְיָיִם מִלְּתוּיָהּ, וְלֹאֹ דוֹקָא עֵדוֹת הַכְּתוּבָה בְּלוֹחוֹת וּבְסִפְרָה כְּתוּבָה, אֲלֹכָה אֲשֶׁר פּוֹקֵד עַל פִּי מִשְׁהָ, פִּירוּשׁ תּוֹרָה שְׂבַעַל פֶּה שְׁנִמְסָרָה לְמִשְׁהָ לְפָה וְלֹא לְכּוֹתֵבָה. ב' יְכוּיִן עַל פְּקוּדַת מִשְׁהָ, שְׁפָקִיד הוּא בְּדַבֵּר זֶה לְלוֹוֹת מִשְׁפָּטָיו וְדִינָיו שֶׁל מִשְׁכָּן. מִינּוּי ג' הֵם הָעוֹבְדִים בְּמִשְׁכָּן, עֲבוֹדַת הַלְוִיִּם, פִּירוּשׁ הֵם מְמוּנִים עַל עֲבוֹדַת הַמִּשְׁכָּן. מִינּוּי ד' הֵם אֶהְרֹן וּבְנָיו, וְשִׁלְשָׁתָם רְמוֹס הַכְּתוּב, אֵיתָמָר וְאַהֲרֹן הָרִי נֶאֱמָרוּ בְּפִירוּשׁ, וְאַלְעָזָר רְמוֹזוּ בְּאוֹמְרוֹ בֶּן אֶהְרֹן, כִּי אֲנִי יוֹדַע כִּי אֵיתָמָר בְּנוֹ שֶׁל אֶהְרֹן הוּא, אֲלֹכָה לְרְמוֹז עַל אֲלְעָזָר. וְאוֹלֵי שְׁלֹשׁ הַזְכוּרִים הַתּוֹרָה אֶהְרֹן כָּל עֵינָם בְּמִינּוּי הַמִּשְׁכָּן, אֲלֹכָה בְּנָיו, וְאוֹמְרוֹ בֶּן אֶהְרֹן הַבְּהֵן יְכוּיִן אֵל אֲלְעָזָר, וְלֹא הַזְכוּר

אֶהְרֹן, לְכָל שְׂעֵדִיִּין חֲסֵד תִּיקוּן מַעֲשֵׂה הַעֲגֹל שְׁעֵשָׂה, כִּי אַחֲרֵי כֵן מִתּוֹ שְׁנֵי בְנָיו וְהַבִּיא כִּפְרָתוֹ בְּיוֹם שְׁמִינִי לְמִילּוּאִים, אֲשֶׁר עַל כֵּן לֹא הַזְכוּר פְּקוּדָתוֹ, אֲלֹכָה הַזְכוּר שְׁמוֹ עִם בְּנוֹ. מִינּוּי ה' הוּא הָעוֹשֶׂה מְלֹאכֶת הַמִּשְׁכָּן, וְהוּא שְׁאֲמַר וּבְצִלָּאֵל וְגו' עֲשֵׂה וְגו' וְאֲתוֹ אֶהְלִיאֵב וְגו':

נְמִצָּאָת אֲוֹמַר שֶׁהַמְמוּנִים בְּפִרְטָה זֶה שֶׁל הַמִּשְׁכָּן הֵם חֲמִשָּׁה, א' הַתּוֹרָה, הִיא מוֹשְׁלַת עַל קִיוּמוֹ אֲסִם יִתְקַיֵּם אֲסִם לֹאֹ. ב' מִשְׁהָ מְמוּנָה עַל מִלְּוֹתוֹ בְּאִיזָה אֲוֹפֵן יַעֲשֵׂה וְיִתְנַהֵג. ג' הַלְוִיִּם, לְעִבּוֹד לְפִירוּשׁ וְלְטַעֲוֹן וְכו'. ד' הַכְּהֻנִּים, לְעִבּוֹד הָעֲבוֹדוֹת וְלִהְתַּמְנֹת עַל הַלְוִיִּם בְּעִבּוֹדָתָם. ה' וּבְצִלָּאֵל וְהַלְוִיָּאֵב עַל הַמְּלֹאכָה. וְעַל אֲלֹהֵי אֲמַר אֱלֹהֵי פְקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן:

גודל הנס בנדבת המשכן

כָּל הַזְהָב הָעֵשׂוּי לְמִלְּאָבָה בְּכָל מִלְּאָבָת הַפְּתִישׁ וְיָהִי זָהָב הַתְּנוּפָה תִּשְׁעֵי וְעֵשְׂרִים כִּפָּר וְשִׁבְעֵי מֵאוֹת וְשִׁלְשִׁים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַפְּתִישׁ: (לֵט, כד)

כָּל הַזְהָב הָעֵשׂוּי וְגו'. כְּרִיךְ לְדַעַת גְּזִירַת הַכְּתוּב אִיִּהּ מִקּוּמָהּ, וְאֲסִם אֲוֹמְרוֹ תִּשְׁעֵי וְעֵשְׂרִים כִּפָּר אֲסִם כֵּן לְמָה חֲזַר לֹמַר וְיָהִי זָהָב וְגו'. וְאוֹלֵי כִּי גְזִירַת הַכְּתוּב הוּא בְּכָל מִלְּאָבָת הַקּוּדִישׁ, וְכוּוֹנַת הַכְּתוּב הִיא לֹמַר שֶׁכָּל הַזְהָב הָעֵשׂוּי לְמִלְּאָבָה לֹא נֶחְסַר וְלֹא נִפְשַׁע וְלֹא נִגְנַב מִמֶּנּוּ דְבַר, אֲלֹכָה הַכֵּל נִכְנַס בְּכָל מְלֹאכֶת הַקּוּדִישׁ, וּבִזָּה הוֹלִיא הָאוֹמְנִים הָעוֹסִים בְּמִלְּאָכָה מֵהַחֲשָׁד: עוֹד יִרְאֶה לְהוֹדִיעַ נִסִּים שְׁנַעֲשׂוּ בְּזֵהָב הַמִּשְׁכָּן, כִּי דְבַר יוֹדַע הוּא כִּי בְּעֵשׂוֹת הָאֲדָם כָּלִי מוֹזֵב אֲוֹ מִשְׁאָר הַמַּתְכוּוֹת, עַל כָּל פְּנִים יִתְמַעַט מִשִּׁיעוֹר מִשְׁקַל הַזְהָב שְׁנַעֲשֵׂה מִמֶּנּוּ הַכָּלִי, וְלֹא יַעֲמוּד הַכָּלִי בְּמִשְׁקַל הַרְאָשׁוֹן לְכָל הַהַתְחַלְקוֹת וּפְעוּלוֹת הַמְּלֹאכּוֹתָיו, וְמָה גַּם כְּשִׁיִּהֵה בְּמִלְּאָכָה רִיבּוּי הַהַתְחַלְקוֹת וְחֻלְקִים דְּקִיִּם פְּשִׁיטָא

שִׁתְמַעַט בְּאֶמְצָעוֹת כֵּן. וְעוֹד בְּהַכִּיִן הָאֲדָם מַעֲשֵׂה הַמְּלֹאכָה, כְּמוֹ שְׁתֵּאֲמַר שְׁתֵּי וְעַרְב לְאֲרוּג בְּגָד, פְּחִילֵי זֵהָב לְעֵשׂוֹת מֵהֶם הַמְּלֹאכָה, מִן הַגִּמְעַת שִׁדְקָה בְּמוֹכֵן לֹא פְחוֹת וְלֹא יוֹתֵר. וְכֹאֵן הוֹדִיעַ הַכְּתוּב שְׁנַעֲשֵׂה נִס שֶׁכָּל הַזְהָב הָעֵשׂוּי לְמִלְּאָבָה הִיא בְּכָל מִלְּאָבָת הַקּוּדִישׁ, מִאוֹמְרוֹ כָּל הוֹדִיעַךְ שֶׁלֹּא נִתְמַעַט מֵאֶמְצָעוֹת הַמְּלֹאכָה כְּנֹזְכָר, וּמִאוֹמְרוֹ הָעֵשׂוּי רָשָׁם גַּם כֵּן שֶׁכָּל הַמוֹכֵן לְמִלְּאָכָה לֹא נוֹתֵר מִמֶּנּוּ דְבַר לְבַטְלָהּ, וְהַכֵּל נִכְנַס בְּכָל מְלֹאכֶת הַקּוּדִישׁ. וְדַקְדַּק לֹמַר בְּכָל וְלֹא אֲמַר בְּמִלְּאָכֶת הַקּוּדִישׁ, נִתְכוּיִן לֹמַר גַּם כֵּן שֶׁהַסְּפִיק הָעֵשׂוּי לְכָל, וְזֵה הוּא עֵינָם הַגַּם, שְׁזוֹלַת זֶה אִין נִס בְּמָה שֶׁלֹּא הוֹתִיר, כִּי אֲפָשָׁר שְׁשִׁיעַר שִׁיעוֹר שׁוֹדָאֵי לֹא יוֹתִיר, וְלֹא הוֹכֵר הַנִּס אֲלֹכָה בְּאֶמְצָעוֹת שֶׁלֹּא הוֹתִיר וְלֹא הַחֲסִיר:

אין התורה מתקיימת אלא ע"י כללות ישראל

וַתִּבֶּל כָּל עֲבֹדַת מוֹשֶׁבֶן אֶהְלֵ מוֹעֵד וַיַּעֲשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכָל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת מוֹשֶׁה בֶּן עֲשָׂרִים: (לֵט, לב)

וַיַּעֲשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו'. וְהַגַּם שֶׁלֹּא עֲשֵׂה אֲלֹכָה בְּצִלָּאֵל וְחֻכְמֵי לֵב, שְׁלוּחוֹ שֶׁל אֲדָם כְּמוֹתוֹ וְכֹאִילוֹ כָּל יִשְׂרָאֵל עָשׂוּ, וְהַגַּם שֶׁלֹּא מִינּוּ שְׁעֵשָׂה בְּצִלָּאֵל אֲלֹכָה בְּמִלְּאָכָה ה' וְלֹא הֵם שְׁלַחוּהוּ, אֲרָף עַל פִּי כֵן הָרִי הַסְּכִימוֹ עֲלוּ: עוֹד נִרְאֶה, כִּי כֹאֵן עֲשֵׂה הַכְּתוּב מַחֲבַרַת הַכְּלָלוֹת בְּקִיוּם הַתּוֹרָה, וְהִרְאָה כִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יִזְכּוּ זֶה לְזֵה, וְהַתּוֹרָה נִתְנָה לְהַתְקִיִּים בְּכָללוֹת יִשְׂרָאֵל, כָּל אֶחָד יַעֲשֵׂה הַיְכוּלָתוֹ שְׂבִידוֹ וְיִזְכּוּ זֶה לְזֵה. וְאוֹלֵי כִּי לְזֵה רְמוֹז בְּאוֹמְרוֹ (וַיִּקְרָא יְיָ יִח) וְאֶהְבֶּתָּ לְרַעְיָךְ כְּמוֹדָהּ, פִּירוּשׁ לְכָל שֶׁהוּא כְּמוֹתָהּ, כִּי בְּשִׁלּוּמוֹ יִיטִיב לָךְ, וּבְאֶמְצָעוֹתָ אֲתָה מְשַׁלֵּם שְׁלִימוֹתָהּ, וְאֲסִם כֵּן אִינוֹ אַחֵר אֲלֹכָה אֲתָה עֲלִמָּךְ וְכֹאֲחֵד מַחְלָקִיךְ: וּבִזָּה מִלְּאָנוּ נַחַת רוּחַ כִּי ה' רוּחַ תְּרִי"ג מִלְּוֹת, וּמִן הַגִּמְעַת שִׁימְלָא אֲדָם אֶחָד שִׁישְׁנו

בְּקִיוּם כּוֹלָם, וְזֵה לְךָ הָאוֹת, כֵּהֵן וְלוֹי וְיִשְׂרָאֵל וְנִשְׁיָם, יִשׁ מִלְּוֹת עֲשֵׂה בְּכֵהֻנִּים שְׁאִין מִלְּאוֹת לְיִשְׂרָאֵל לְעֵשׂוֹתָם, וְיִשׁ מִלְּוֹת לְיִשְׂרָאֵל שְׁאִינִם בְּכֵהֻנִּים, וְכֵן בְּלוֹיִם, וְכֵן בְּנִשְׁיָם, וְמָה מִלְּאוֹת יִשׁ לְיַחִיד לְקִיּוּמָם לְהַשְׁלִים תִּיקוּן לְרַמ"ח אִיבְרִיו וְסִ"ה גִּדְיוֹ אֲשֶׁר יְכוּוֹנוּ לָהֶם, אֲלֹכָה וְדָאֵי שְׁתִּתְקַיֵּים הַתּוֹרָה בְּמַחֲבַרַת הַכְּלָלוֹת וְיִזְכּוּ זֶה מִזָּה. וְהוּא מָה שְׁאֲמַר הַכְּתוּב כֹּאֵן וַיַּעֲשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכָל אֲשֶׁר צִוָּה ה', כִּינָה לְכוֹלָם יַחַד מַעֲשֵׂה כּוֹלָם, הַגַּם שְׁמָהֶם הַבִּיאֹו הַגְּדִבָה מֵהֶם עָשׂוּ מְלֹאכָה, יֹאמַר עַל כְּלָלוֹתָם שְׁעָשׂוּ הַכֵּל. וְסַמְךְ מִלְּוֹת זֶה לְמִלְּאָכֶת הַבְּגָדִים אֲשֶׁר עֲשָׂאוֹם יַחִידִים מִיִּשְׂרָאֵל, לְהַעֲיִדְךָ כִּי [גַּם] עַל פִּרְטָה זֶה יֹאמַר שְׁעֲשָׂאוֹהוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּזִין הַבְּדֵל, וּמַעֲתָה כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל הַבִּיא כָּל הַי"ג מִינִים שְׂבִנְדָבָה, וְעֲשֵׂה כָּל הַמְּלֹאכּוֹת הָאוֹמְרוֹת:

תיקון חטא העגל במחשבה דיבור ומעשה

כְּכָל אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֶת מוֹשֶׁה בֶּן עֲשָׂרִים בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל הָעֲבֹדָה: (לֵט, לב)

כְּכָל אֲשֶׁר צִוָּה ה'. חֲזַר לֹמַר פִּעַם שְׁנִית דְּבַר זֶה, וְגַם בְּסַמּוּךְ פִּעַם שְׁלִישִׁית. אוֹלֵי כִּי לְכָל שְׁחַטָּאוֹ בְּעִגְלָה בְּמַחֲשָׁבָה וּבְדִיבּוֹר וּבְמַעֲשֵׂה וְכְמוֹ שְׁפִירְשִׁתִּי שִׁם (לְעֵיל לֵב ז), וּבְצַחֲנוּת כָּל אֶחָת כִּפְרוּ בְּכָל הַתּוֹרָה כּוֹלָה, אֲשֶׁר עַל כֵּן בְּתִיקוּן הִיוּ שְׁלִשְׁתָּם יַחַד.

הַגְּדִבָה הוּא הַמַּעֲשֵׂה, הַמַּחֲשָׁבָה הִיא בְּחִינַת הַחֲכָמָה שְׂבִמְלֹאכָהּ, הַדִּיבּוֹר הוּא שֶׁהִיוּ אֲוֹמְרִים בְּשַׁעַת מַעֲשֵׂה לְשֵׁם מִלְּוֹת ה' כְּמוֹ שְׁפִירְשִׁתִּי בְּקוּדָם (פִּס' א), וְכִנְגַד שְׁלִשְׁתָּם אֲמַר הַכְּתוּב עָשׂוּ בְּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מוֹשֶׁה, כִּי תִקְנוּ שְׁלֵשׁ הַדְּרָגוֹת הָרַע:

ד"ר ע"י: מערכת שיעור אור החיים הק'. לתגובות ותעודות בשל: 052-7137506 א. 7617506@gmail.com: 7617506

לפרשת החודש

החודש מסוגל רק לישראל

הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לְכֶם רֵאשִׁים חֲדָשִׁים רֵאשׁוֹן הוּא לְכֶם לְחֲדָשֵׁי הַשָּׁנָה: (שמות יב, ט) פרשת בא

עוד ירמוז באומרו החודש הזה ולא אמר חדש זה, לרמוז על הידוע, שהוא הקדוש ברוך הוא דכתיב (להלן טו ב) זֶה יָלְדִי, כי יהיה זה לכם שיגלה להם, באומרם ז"ל (מכילתא מסכתא דשירה ג) 'ראתה שפחה על היס' וכו':
עוד ירמוז, כי החדש הזה לכם ראש, פירוש שיהיה לישראל כינוי בחינת הראש, שלא יהיו עוד נבזים ושפלים: עוד רמז בחיבת זה, כי יהיה ראש לכל החדשים, שהם שנים עשר כמספר זה':

החדש הזה לכם וגו'. טעם כפל ראש חדשים ראשון הוא וגו', נתכוון לומר כי חדש זה הוא ראש, פירוש מובחר שבהדשים, על דרך אומרו (להלן ל ב) בְּשָׂמִים רֵאשׁ. ודקדק לומר לכם, כי אינו משבח ומעולה שבהדשים אלא לישראל, ותמלא שאמרו רבותינו ז"ל (ר"ה יא.) 'בניסן נגאלו בניסן עתידין ליגאל', כי החודש מסויים לטובת ישראל, ועל זה ראשון הוא ראוי להיות לכם, שיהיו מונים מניסן לכל מעלתו:

חודש ניסן הוא חודש המשובח

וְתִבְלַל כָּל עֲבֹדַת מִשְׁכַּן אֹהֶל מוֹעֵד וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֶת מֹשֶׁה בֶּן עֲשׂוֹ: (שמות לט, לב) פרשת פקודי

המתין הקדוש ברוך הוא עד חדש הראשון, שהוא חדש המשבח שנקרא ראשון (שמות יב ב), והוא אומרו בגמר המלכה (להלן מ ב) בָּיּוֹם הַחֲדָשׁ הַרְאֵשׁוֹן אֶבְרָהָם לַחֲדָשׁ פָּקִידִים וּגו'. ורבותינו ז"ל אמרו (ילק"ש תי"ז, ועי' תנחומא י"א) לכל שנתבשר אברהם ביצחק ולכן המתין ה' לחודש זה:

ככל אשר וגו'. נתכוין בזה להסיר החשד מהם, כי יראה הרואה שזוהי ה' על המשכן ונעשה וקפלוהו שלשה חדשים (שמו"ר נב ב), יאמר כי היתה סיבה מאל המעשה שהיה בו דבר בלתי הגון, או שישראל עכבו דבר מכל האמור במצותו, לזה אמר ותבל וגו' ויעשו בני ישראל ככל. ומה טעם

זמן מילוי הלבנה בחודש ניסן מסוגל להצלחה

וַיַּסְעוּ מִרְעֵמֶסֶם בַּחֲדָשׁ הָרֵאשׁוֹן בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לְחֹדֶשׁ הָרֵאשׁוֹן מִמִּצְרַיִם הַפָּסַח יֵצְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיַד רְמוּהָ לְעֵינֵי כָּל מִצְרַיִם: (במדבר לג, ג) פרשת מסעי

של ישראל עומד, גם זמן שלימות ההצלחה זו הוא חמשה עשר בחודש. והוא אומרו ויפיעו וגו' בחודש הראשון שהוא זמן העמדת מזלם, ועוד לתוספת גודל המערכה בחמשה עשר שהוא זמן מילוי הלבנה. ואומרו לחודש הראשון, לפי שאין גדר זה מורה על רום ההצלחה אלא כשהוא בחודש המואללח:

ויסעו מרעמסם וגו' ויחנו וגו'. הולך לומר זכרון בחדש הראשון שתי פעמים, הגם שהיה יכול לומר 'בחמשה עשר יום' ומוזן הדבר שבהודש הראשון מדבר הכתוב, או על זה הדרך ויסעו בחמשה עשר לחודש הראשון. אולי שרמז מה שאמרו רבותינו ז"ל (שמו"ר טו יא) כי חודש ניסן הוא זמן שמזלם